

AKI SHIMAZAKI

LLUNA PLENA

Traducció de Mercè Ubach

Empúries

narrativa

Aki Shimazaki

Lluna plena

Traducció de Mercè Ubach

Editorial Empúries

Barcelona

Títol original: *Sémi*
© ACTES SUD, 2021

Primera edició: febrer del 2022

© de la traducció: Mercè Ubach Dorca, 2021

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Realització Planeta
DIPÒSIT LEGAL: B. 282-2022
ISBN: 978-84-18833-27-4

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Em desperto amb la piuladissa dels pardals. Per un instant, em pregunto on soc. A casa nostra? Dono un cop d'ull a la finestra entreoberta. De seguida reconec la nostra habitació a la residència de gent gran.

El llit de la Fujiko és buit. El cobrellit d'estiu i el llençol estan arrugats, els coixins no estan ben posats. Deu ser al lavabo. El rellotge de paret marca que falten cinc minuts per a les set. Em sorprenç. Normalment, la meua dona no es desperta abans de les vuit. Aprofitant la frescor del matí, farem un tomb abans d'esmorzar.

Estirat al llit, observo els mobles que vam portar de casa nostra: un sofà, una butaca, la taula rodona, unes cadires, el meu escriptori, el tocador de la Fujiko, etc. Són vells però de bona qualitat. Pel que fa als llits, els vam comprar quan ens vam traslladar. Va ser idea de la Fujiko, tenir dos llits individuals en comptes d'un llit de matrimoni.

En un racó, hi ha un rentamans i dos armaris. Hem instal·lat una petita nevera, un microones i un bullidor elèctric. Fem tots els àpats al menjador de la residència. L'alimentació és equilibrada i deliciosa. Rara vegada anem al restaurant. Tenim la nostra

pròpia cambra de bany. En resum, vivim gairebé com en una suite d'hotel.

Fa sis anys que vivim aquí. Aquest establiment té per divisa: «Atencions amb respecte per a tota la vida». Encara que sigui privat, no costa gaire car i amb les nostres pensions ens arriba. El personal és excel·lent. Hi fan activitats culturals i esportives. L'ambient és molt agradable. Evidentment, la llista d'espera és llarga. Molt satisfets, no ens ha passat mai pel cap traslladar-nos a cap altre lloc.

La meva dona pateix de la malaltia d'Alzheimer. Ja no reconeix els nostres nets i confon la nostra filla mitjana, l'Anzu, amb la seva germana gran, la Kyôko, que va morir d'un càncer ara fa cinc anys. Afortunadament, encara em reconeix bé i continua dient-me «amor meu». No té dificultats en les accions quotidianes, com ara menjar, anar al lavabo, banyar-se. I puc tenir-hi converses simples i familiars.

A dir veritat, volíem viure tant de temps com fos possible a casa nostra, on van créixer els nostres fills. Quan el nostre fill Nobuki es va casar, fa deu anys, esperàvem que ell i la seva dona s'instal·lessin a casa nostra, com havíem fet nosaltres amb els meus pares. En aquest cas, en Nobuki hauria heretat la casa. Però la jove parella va llogar un pis, i més tard es van comprar una casa als afores. La nova generació, què hi farem. Ens vam sentir molt decebuts, sobretot la Fujiko, que es delia per ocupar-se dels nets, com havia fet la meva mare.

En canvi, a en Nobuki no li va costar gens trobar-nos aquesta residència tan bon punt la seva mare

va tenir els primers símptomes de demència. Quan ens va portar aquí per ensenyar-nos-ho tot, ens va impressionar el personal, experimentat i respectuós. Vam decidir quedar-nos-hi a viure, encara que ens sabés greu deixar casa nostra.

Al cap de dos anys del trasllat, l'Anzu i el seu marit van comprar la nostra antiga casa. És el seu segon matrimoni i té un fill de l'anterior. De fet, el seu actual marit era el promès de la Kyôko. La Kyôko va morir poc després d'haver donat a llum una nena. L'Anzu va adoptar el nadó quan es va casar. La seva família, doncs, té quatre membres. A la parella la casa li encanta.

Els fills ens venen a veure regularment. De vegades, l'Anzu surt a passejar amb la seva mare per deixar-me estones lliures. En Nobuki organitza festes a casa seva, on ens retrobem amb els quatre nets. Així ens està bé, al capdavall. No som cap càrrega per a ningú.

Per la finestra entra una brisa. Xiii... xiii... xa... xa... xa...

És una *kuma-zemi*.^{*} Segons la meva dona, aquesta cigala canta només de matinada. No en sé gaire cosa, d'aquests insectes, però ella encerta el nom de cada espècie només sentint-ne el cant. És notable que es recordi de tants detalls apresos quan era petita.

És un quart i cinc de vuit. Encara és al lavabo, la Fujiko? Baixo del llit a poc a poc i m'acosto a la cambra de bany. Truco a la porta:

^{*} Les paraules en cursiva apareixen en un glossari al final de la novel·la.

—Fujiko, tot bé?

Cap resposta. Empenyo suaument la porta, que s'obre, sense estar tancada per dins. No hi és. Torno al seu llit i comprovo que la seva camisa de dormir no és al lloc habitual, ni el xal d'estiu que es posa quan l'aire condicionat està engegat. És al balcó? Vaig al finestral corredís i descorro les cortines. Tampoc no hi és.

Miro la consola a prop de la porta d'entrada. No hi té res, al damunt. Quan la Fujiko surt, se suposa que hi ha de deixar una de les targetes plastificades indicant on és: «Soc a la sala», «Soc a la sala de jocs» o «Soc al jardí». El cistellet de costura de vímet que arrossega sempre és damunt del tocador. On és, ella? De sobte, la paraula «fuga» em passa pel cap.

—No pot ser! —exclamo.

Em canvio precipitadament i surto.

—Bon dia, senyor Niré!

Al passadís, em creuo amb el senyor i la senyora B., uns nous residents allotjats a la mateixa planta que nosaltres. La senyora camina amb l'ajuda d'un bastó, té mala vista. Ens saludem amistosament. El marit em pregunta:

—Acabem d'esmorzar. Era deliciós, com sempre. Ja ha esmorzat, vostè?

—No, no encara. Abans haig de trobar la meva dona.

—La senyora Niré? L'he vista fa poc, a la planta baixa.

La parella està al corrent de la seva malaltia. Tranquil·litzat, penso que la Fujiko simplement s'ha descuidat de deixar-me la targeta amb el lloc on ha anat. El senyor B. afegeix:

—Parlava amb un empleat davant del despatx de personal.

—Ah, sí?

La senyora B. aixeca el cap per mirar-me. Unes ulleres fosques li amaguen els ulls. Em somriu:

—M'he assabentat que la seva neta cantarà un solo aquesta tarda. L'anirem a sentir sens falta.

—Són molt amables.

Es tracta del petit concert que la residència organitza un diumenge al mes a la sala d'actes. La nostra neta Suzuko ja hi va participar l'any passat. Estava adorable. La seva actuació va complaure a tothom. És la nena de la nostra filla gran, que va morir. Anuncio orgullosament a la parella:

—Avui, cantarà *natsumero*.

El meu veí s'exclama:

—Ah, és una idea excel·lent! Les velles melodies japoneses desvetllaran la part adormida de la nostra memòria.

—Exacte. És l'efecte que espero que faci en la meva dona.

—Senyor Niré, a nosaltres ens agrada molt la música, sobretot la clàssica. Bach, Mozart, Chopin...

Fa l'enumeració de bon humor. Estic atent per si torna la Fujiko. Però no apareix. Deixo el matrimoni. Mentre em dirigeixo als ascensors, em pregunto què deu haver explicat a l'empleat.

Quan arribo al despatx del personal, a la planta baixa, un jove treballador em saluda:

—Bon dia, senyor Niré. Que busca la seva dona?

—Sí. Sap on és?

—Està esmorzant.

Em sorprenc:

—Sense mi?

—És amb l'Y. No pateixi.

L'Y. és la infermera de la residència. Té uns quaranta anys. Intel·ligent, prudent, simpàtica, és respectada per tothom. La Fujiko hi confia plenament.

—Ah, doncs així, vaig a trobar-les al menjador.

—No, senyor Niré. Val més que es quedi aquí, l'Y. ja vindrà a parlar amb vostè.

—Per què?

—Ja l'hi explicarà.

El treballador em convida a seure al sofà que hi ha arrambat a la paret, i després surt del despatx. Què passa? Agafo el diari del dia que hi ha en una taula baixa. Intento llegir un article de política però no aconsegueixo entendre'l.

Passen deu minuts. A la fi arriba la infermera. Em diu bon dia amb un gran somriure. Això em tranquil·litza, però li pregunto:

—Que hi ha cap problema?

—La senyora Niré està bé. Em podria acompanyar a la sala de reunions d'aquí al costat?

Sense esperar cap resposta, l'Y. surt del despatx. Desconcertat, la segueixo.

Ens asseiem a la gran taula rodona. Pren la paraula amb calma:

—La seva dona ha sortit sense avisar-lo, oi que sí?

—Sí, tenia por que no hagués fugit.

—No, no és el cas.

Alleujat, li pregunto:

—Que està disgustada amb mi?

—No, en absolut!

—Llavors, què té?

L'Y. calla un moment i em diu:

—Quan s'ha despertat, la senyora Niré s'ha sorprès de veure'l dormint a la «seva» habitació.

Atònit, exclamo:

—Què? La Fujiko no m'ha reconegut!?

—No. Ha baixat de seguida a buscar-me al despatx i m'ha dit: «Déu meu, hi ha un home desconegut dormint a l'altre llit!».

La veu em tremola:

—Vol dir-me que ha perdut l'enteniment fins a aquest punt?

—Això sembla, en tot cas per ara.

—I, en canvi, es recorda de vostè?

—Sí.

—És ofensiu... —remugo.

La infermera em reconforta:

—Miri les coses per la part bona, senyor Niré. La

seva dona ha sigut capaç de venir tota sola al despatx per advertir-me d'aquesta anomalia a la seva habitació.

La paraula «anomalia» em fa riure.

—I vostè què li ha contestat?

—Naturalment, li he dit: «És el seu marit». Ho ha negat de seguida: «És impossible! No estic casada, jo».

Continuo bocabadat. L'Y. prossegueix:

—No l'he contradit: «Ah, és veritat que encara és soltera. Aquest home és el seu futur marit. Es diu Tetsuo Niré».

—I com ha reaccionat?

—M'ha preguntat: «És el senyor que vaig conèixer al *miai*?». Llavors li he assegurat: «Sí, això mateix. És el seu promès». Finalment, s'ha calmat.

Comento amb ironia:

—És molt amable de part seva, acceptar-me com el seu futur marit.

L'Y. afegeix:

—El seu estat de confusió pot canviar d'un dia per l'altre, però cal escoltar-la amb paciència i no contrariar-la.

—No crec que sigui capaç de convertir-me en un bon actor —sospiro.

—Intenti-ho, senyor Niré. Dir la veritat és perjudicial, en aquests casos.

Continuo callat. L'Y. diu:

—El problema és que, com que encara no està casada, la sobta dormir a la mateixa habitació que vostè. Insisteix que vol una habitació per a ella sola.

Miro la infermera amb estupor:

—Què és aquesta història?

—No és sorprenent. No fa gaire, en un altre matrimoni en la mateixa situació que vostès, la senyora va preguntar al seu marit que qui era. Ell li va cridar: «Estàs boja! Estem casats des de fa seixanta anys!». Furiosa, ella el va fer fora de l'habitació i va tancar la porta. No hauria hagut de reaccionar així.

—Òndia... Què va passar després?

—El marit va haver de deixar la residència.

—I on és, ara?

—Viu en un pis, perquè ja havien venut casa seva. Jo tampoc ja no tinc un sostre propi. Em sento perdut.

—He d'agafar una altra suite per a mi?

—No necessàriament. De tota manera, no és possible: tenim totes les habitacions ocupades i la llista d'espera és llarga.

—Què haig de fer, llavors?

L'Y. respon en un to segur:

—Molt fàcil. Li suggereixo que ara per ara separin els dos llits amb biombos. N'he parlat amb la seva dona fa una estona i la idea li ha semblat bé.

—Posar biombos entre els dos llits?

—Sí. Ja ho hem fet amb una altra parella i ha funcionat bé.

—És inaudit.

Callo. Al cap d'un moment de silenci, la infermera afegeix:

—Per cert, la seva promesa m'ha corregit: «No soc la senyora Niré. Em dic Fujiko Kajiyama». Per això ara li dic *Fujiko-san* o *Kajiyama-san*.

—S'enrecorda del seu nom de soltera... —murmuro.

Enfadat, m'ha passat la gana. Deixo estar l'esmorzar i surto per calmar-me.

Passejo pels carrers. En aquests moments, l'Y. i les seves ajudants estan instal·lant els biombos entre els nostres llits. Se suposa que la Fujiko les ha de dirigir. Encara no hi he parlat. Abans, la infermera m'ha dit, per apaivagar l'angoixa que sento: «Senyor Niré, té sort. Per a la seva dona, no és un desconegut. Al contrari, és el seu promès. És romàntic». Quin optimisme! Fins i tot m'ha burxat, una mica burleta: «Algun dia celebrarem les seves nocces!». No he tingut ganes de riure.

Caminant, murmuro:

—Fujiko-san..., Fujiko-san...

Abans de casar-nos, ens parlàvem de vostè anomenant-nos Fujiko-san i Tetsuo-san. Després, naturalment, ens vam tutejar. Jo li deia «Fujiko» i ella, «amor meu». Més tard, a partir del naixement de la nostra filla gran, «Fujiko» i «amor meu» es van convertir en «mama» i «papa». I ara hem tornat a l'època de prometatge. Em sento molt molest amb la idea de tornar-nos a parlar de vostè.

El sol pica de valent. M'he descuidat el barret. Entro al parc, on tenim les nostres rutines. És aquí

on passem les tardes tranquil·lament, jo llegint i ella fent ganxet.

M'assec en un banc a l'ombra d'un gran om. Davant meu hi ha un estany amb una font. Xic... xic... xic... Una cigala canta per sobre meu, d'una manera molt diferent de la d'aquest matí. És una *nîmî-zemi*. És la Fujiko qui em va ensenyar aquest nom.

Dos ànecs neden l'un al costat de l'altre. Mentre els observo, penso en l'època en què van aparèixer els primers signes d'Alzheimer en la Fujiko. Torbada, un dia em va preguntar: «Amor meu, què és el que no rutlla, dins meu?».

Tres anys abans de jubilar-me, quan els meus pares ja eren morts, en Nobuki va acabar els estudis i va llogar un pis per independitzar-se. La Fujiko i jo ens vam quedar sols a casa. Era l'època en què va començar a oblidar coses. Els símptomes progressaven lentament però sense causar gaires molèsties en la vida quotidiana. Més tard, després de complir els setanta, la situació va empitjorar bruscament. No podia deixar de vigilar-la en cap moment, sobretot quan era a la cuina: sovint es deixava el gas obert.

Pressionats per en Nobuki, finalment ens vam instal·lar en aquesta residència.

L'any següent, va morir la Kyôko. Després d'aquella tragèdia, l'estat de la Fujiko es va deteriorar ràpidament. Primer, va començar a no reconèixer els nostres amics i veïns; més tard, els nostres nets. Finalment, va començar a confondre l'Anzu amb la seva filla gran.

Estava preparat perquè un dia la Fujiko ja no em reconegués, però no m'imaginava que tornaria a ser

el seu promès. És veritat que ha perdut tots els records del nostre matrimoni?

Els dos ànecs encara avancen junts. Mentre els contemplo, em remunto més enrere en el passat.

Jo vivia a casa els pares. Un dia, em van portar una foto d'una noia anomenada Fujiko Kajiyama. Era un *miai* proposat per un matrimoni que coneixia bé. La noia tenia la meua edat, vint-i-set anys. A la foto semblava dolça i simpàtica. Era originària de la prefectura de Shizuoka. Després de l'institut, havia vingut aquí, a Yonago, i treballava d'auxiliar en una biblioteca. Els seus passatemps preferits eren llegir i fer mitja. Tenia molta traça amb el *soroban* (l'àbac) i el càlcul mental. «És una persona honesta i de fiar», em repetia el matrimoni.

A la Fujiko Kajiyama l'havien informat que jo era fill únic i que la meua futura dona i jo viuríem amb els meus pares. Vaig accedir a conèixer-la. A primer cop d'ull, vaig tenir la intuïció que seria una bona mare. L'endemà, vaig donar una resposta afirmativa a la parella, i poc després vaig rebre la seva.

Tinc un record molt clar de les seves paraules el dia de la nostra primera cita.

«Des del meu poble natal, es veu el mont Fuji. De petita, estava orgullosa de viure en un lloc com aquell. Però, a l'etapa de l'institut, aspirava a viure en un altre lloc per conèixer altres horitzons. Un estiu, vaig viatjar sola per la regió de San'in. Em va encantar el dinamisme dels paisatges de Yonago: el mont Daisen, que s'assembla molt al mont Fuji, el mar del Japó, la gran platja. De seguida vaig decidir que hi aniria a viure quan acabés l'institut».

El començament de la nostra vida conjugal va ser molt agradable. La Fujiko s'avenia molt amb els meus pares. Es va quedar embarassada de seguida i tothom estava content. Per desgràcia, va tenir un avortament espontani, i un altre l'any següent. Això la va entristir moltíssim i gairebé va perdre l'esperança. Per sort, al cap de cinc anys de casats, finalment va donar a llum la nostra primera filla, la Kyôko. Dos anys més tard va néixer l'Anzu. Al cap de cinc anys més, en Nobuki.

La parella d'ànecs puja a la gespa. La femella es renta enèrgicament i el mascle l'observa de prop. Xic... xic... xic... La cigala canta sense parar. Amb els ulls tancats, l'escolto un moment.

Hem conviscut durant gairebé mig segle sense cap crisi conjugal ni familiar.

Hem compartit l'alegria d'educar els nostres fills, però també les penes dels avortaments espontanis i de la mort de la nostra filla gran. Mentre s'ocupava dels nens, la Fujiko va estar en bona harmonia amb els meus pares. La seva devoció per la família va ser exemplar. Ara que està malalta, em toca a mi cuidar-la a ella. Passi el que passi, sempre serà la meva dona. Haig de protegir-la, ella que m'ha estat fidel i que ho serà també al seu «futur» marit.

Els dos ànecs passegen junts per la gespa i s'allunyen. Consulto el rellotge. Falten cinc minuts per a tres quarts de dotze. He aconseguit calmar-me.

M'aixeco i em dirigeixo cap a la residència. Espero que la meva promesa accepti dinar amb mi. M'entrenno mentre camino:

—Fujiko-san, Fujiko-san, Fujiko-san...

Passo pel despatx de personal. La infermera Y. em saluda:

—Senyor Niré, la seva promesa l'espera a la sala.

—Gràcies, senyora Y. Ja han instal·lat els biombos?

—Sí. Està satisfeta amb aquesta solució.

—Disculpi'ns per la molèstia.

—No és cap molèstia! Per a nosaltres és un plaer vetllar perquè tots els residents s'hi trobin bé, aquí.

Dins meu, agraeixo que en Nobuki descobrís aquest lloc, després d'una llarga recerca. L'Y. em somriu:

—Així doncs, està preparat per dir-li Fujiko-san?

—Sí, senyora! —responc com un alumne a la mestra.

Parlem de la meva neta, que cantarà aquesta tarda. Arribarà amb els seus pares i la directora del parvulari, que l'acompanyarà al piano. La infermera m'aconseixa que els expliqui la nova situació abans no vegin la Fujiko. Truco de seguida a l'Anzu, que em burxa: «O sigui que ara esteu promesos? Que romàntic, papa! Espero que sapiguem fer el nostre paper davant la Fujiko-san».

Entro a la sala. Només hi ha la Fujiko, instal·lada

en una butaca. Fa ganxet amb el cap cot. El moviment de la mà és lent. Veig un quadrat verd, senzill. Ja no pot crear formes sofisticades, però pot efectuar aquesta operació repetitiva. D'un temps ençà, només fa servir el ganxet, i ja ha abandonat les agulles de fer mitja.

—Bon dia, Fujiko-san.

Aixeca els ulls:

—Ah, Tetsuo-san! Com està?

Ens tractem de vostè, com quan estàvem promesos. Tranquil·litzat pel seu to plàcid, li responc:

—Estic molt bé. I vostè?

—Jo també estic bé, gràcies. Miri. Aquest matí, ja he fet sis quadrats.

—Quants! —exclamo.

Contenta, me'ls mostra amb orgull. Examino els motius elementals i els colors variats. Vermell, groc, blau, rosa, blanc, verd. Són bonics, però la seva malla és molt menys regular que abans. Això em fa encongir el cor. Què en farà, d'aquests quadrats? Li dic, en un to esperançador:

—Deu tenir gana. Anem a dinar!

—Amb molt de gust, Tetsuo-san.

Desa amb molta cura els cabdells de llana, el ganxet i els quadrats al cistellet. Em diu mentre s'aixeca:

—Haig de tornar a l'habitació a deixar-hi el cistell.

—Vol que l'esperï aquí o que l'acompanyi?

—Vingui amb mi, Tetsuo-san. Veurà els biombos.

Com que encara no estem casats, els han posat entre els dos llits.

Sorprès de la seva franquesa, li responc:

—Sí, de bona gana.

La Fujiko surt de la sala i la segueixo. Camina a poc a poc però a un ritme força regular. Entrem en un dels ascensors, on prem el botó del nostre pis. Això m'intriga: ja no em reconeix com el seu marit, però sí que recorda on viu. Com funciona, el seu cervell?

Arribem a davant de l'habitació. Obre la porta amb la seva clau i em convida:

—Entri, Tetsuo-san.

L'hi agraeixo, reprimint un somriure. Des de l'entrada es veuen de seguida els biombos blancs. N'hi ha tres, disposats en forma de ela: dos separen els nostres llits, el tercer està disposat al peu del llit de la Fujiko, delimitant un petit espai privat amb el seu tocador i el seu armari. Miro dins el meu racó. M'han desplaçat l'escriptori entre el meu llit i la finestra.

—Que està contenta, Fujiko-san?

—Sí, molt contenta.

Deixa el cistell del ganxet damunt del tocador. M'acosto al finestral corredís que dona accés al balcó. Sempre hi fa sol. La crido:

—Vingui a veure això. Avui es distingeix clarament el mont Daisen. S'acosta cap a mi i exclama:

—No, és el mont Fuji!

Desconcertat, callo un instant. Sembla seriosa.

—Sí, és el mont Fuji —corroboro.

Ella continua:

—Al meu poble, hi havia tres noies que tenien el mateix nom que jo, amb els mateixos *kanji*. Filla del mont Fuji.

És una història que explicava sovint als nostres fills.

—No em sorprèn... —murmuro.

En silenci, contemplem la muntanya que ja no té neu al cim. La Fujiko es manté immòbil. Dono un cop d'ull al seu perfil. Ella fixa la mirada en aquest paisatge que m'és familiar des de la infantesa. Es gira cap a mi:

—Tinc gana. Som-hi?